

Maatilatalouden kehittämisrahasto

MAASEUTUVIRASTO

15. 06. 2011

Nro 700/023/2011

Viite Talousarvioasetus (254/2004) 66i § ja maa- ja metsätalousministeriön taloussäännön 74 §

Asia **KANNANOTTO MAATILATALOUDEN KEHITTÄMISRAHASTON VUODEN 2010 TILINPÄÄTÖKSEEN**

Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera) on maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä toimiva valtion talousarvion ulkopuolinen valtion rahasto, jonka tehtävänä on turvata ja täydentää maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen investointien rahoitusta sekä edistää niiden kehittämistä tarkoittavaa toimintaa sen mukaan kuin erikseen säädetään tai eduskunta talousarvion yhteydessä päättää. Rahastoa hoitaa valtioneuvoston nimittämä johtokunta. Rahaston hallintoa, kirjanpitoa ja maksuliikennettä hoitaa Maaseutuvirasto. Valtion kauppahintasaamisten sekä kolttaja- ja peruskuivatuslainojen perinnän hoitaa Valtiokonttori.

Rahaston käyttösuunnitelman ja tilinpäätöksen vahvistaa maa- ja metsätalousministeriö valtioneuvoston raha-asianvaliokunnan käsittelyn jälkeen. Käyttösuunnitelma sisältää arvion rahaston tuloista ja suunnitelman varojen käytöstä. Ministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa, joista toisen tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastaja toisen Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Vuonna 2010 tilintarkastajia olivat BDO Oy päävastuullisena KHT André Kumlander sekä JHTT Klaus Krokfors.

Maa- ja metsätalousministeriön tilinpäätöskannanotto perustuu Makeran vuoden 2010 tilinpäätökseen ja tilintarkastajien tilintarkastuskertomukseen. Kannanotossa on kiinnitetty huomiota myös Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomukseen (184/2009) valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen ohjauksesta ja hallinnosta sekä valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomukseen eduskunnalle valtiontalouden kehysmenettelyn vaikuttavuudesta finanssipolitiikan hallintavälineenä (K21/2010).

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoin edistettiin myös vuonna 2010 maa- ja metsätalousministeriön eri politiikkasektoreiden tavoitteita pääpainon ollessa aiempien vuosien tapaan maatalouden investointien- ja nuoren viljelijän tilanpidon aloittamisen tukemisessa. Rahaston varoilla tuetaan myös maaseudun ja maaseutuelinkeinojen tutkimusta. Tavoitteiden toteutumisen tukemiseen oli käytettävissä Makeran omien tulojen lisäksi hallitusohjelmassa sovittuna siirtona valtion talousarviosta 30,94 miljoonaa euroa ja vuoden 2009 toisessa lisätalousarviossa osoitettu energiaveron palautukseen liittyvät siirrot 8,0 miljoonaa euroa. Molemmat em. talousarviosiirrot toteutettiin helmikuussa 2010.

Rahasto hoiti vuonna 2009 säädösten mukaiset tehtävänsä ja pääosa tavoitteista toteutui suunnitellulla tavalla.

Vuonna 2008 käyttöön otetun maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) mukaisen rakennetukijärjestelmän nojalla voidaan tarvittaessa käyttää niin sanottua valintamallia parhaiden hankkeiden seulomiseen rahoitettaviksi. Valintamalliin ei ole toistaiseksi turvauduttu, vaan kaikille perusehdot täyttävillä hakemuksilla on voitu myöntää tuki. Tämä johtuu osin siitä, että rakennetukilain voimassaoloaikana hakemusmäärät ovat ainakin tilapäisesti alentuneet mm. yleisen heikon taloustilanteen johdosta.

2. Tuloksellisuusraportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Tilinpäätöksessä ei ole tehty varsinaista analyysiä tukitoimien vaikutuksista. Kuten johdon katsausosasta ilmenee, on maatalouden eri tuotantosuuntien tulevien vuosien investointitarpeista kuitenkin rahaston johtokunnan aloitteesta teetetty Pellervon taloustutkimus PTT:lla ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) taloustutkimuksella selvitys, jossa on yhtenä lähtökohtana tähänastinen tukitoiminta niin rahastosta maksettavien avustusten kuin valtion talousarvion kautta hoidettavien korkotukilainojen osalta. Selvityksen mukaan investointituella on tähänkin asti ollut erittäin suuri merkitys investointien toteuttamiselle ja maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden ylläpitämisessä on ollut keskeinen. Ilman tukea suuri osa investoinneista olisi jäänyt tekemättä, ja maataloustuotannon taso olisi todennäköisesti jo nyt olennaisesti alhaisempi. Ministeriön näkemyksen mukaan maataloushallinnossa olisi tarvetta toteutunutta säännöllisempään ja kattavampaan rakennetuen vaikutusten analysointiin. Analysointia ei ole tarpeen eikä tarkoituksenmukaistakaan aina hoitaa rahaston puitteissa, mutta tehtyihin analyyseihin voitaisiin jatkossakin viitata rahaston tilinpäätöskertomuksessa. Analyysitarpeita on syytä pohtia jo rahaston tulevaisuudesta tehtävän ehdotuksen valmistelun yhteydessä.

Tilinpäätöksessä avustusten määrä esitetään kappaleittain maatalouden investointi- ja aloitustuen sekä tutkimustoiminnan osalta. Investointituen osalta esitetään avustusten jakautuminen myös tärkeimpien tuotantosuuntien rakennuskohteisiin vuosina 2008-2010. Takaustoiminta laajeni vuoden 2011 keväästä alkaen kattamaan lypsy- ja lihakarjatalouden lisäksi jälleen useimmat tuotantosuunnat. Takaustoiminnan analysoinnin tarvetta lisää se, että kotieläinrakennushankkeiden jatkuvan kasvun myötä myös riskit kasvavat.

3. Ministeriön esitys rahaston toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö suosittelee, että Maatilatalouden kehittämisrahaston johtokunta yhdessä Maaseutuviraston ja ministeriön kanssa laatii rahaston toiminnan erityislaatuun ja tulevaisuuden näkymiin sopeutuvat toiminnalliset tavoitteet. Suositus pohjautuu Valtiontalouden tarkastusviraston kantaan, että kaikille talousarvion ulkopuolisille rahastoille olisi asetettava selkeästi mitattavissa olevat tulostavoitteet.

Maatilatalouden kehittämisrahaston tavoitteiden asettamisen luonteva ajankohta on edellä todetun rahaston tulevaisuudesta tehtävän ehdotuksen tahi ratkaisun yhteydessä. Tavoitteiden asetannassa on syytä ottaa huomioon ne rajoitukset, jotka johtuvat siitä, että rahasto ei voi itsenäisesti päättää resurssiensa määrästä ja että se voi vain varsin pieneltä osin päättää saamiensa resurssien tosiasiallisesta kohdentamisesta eri tarkoituksiin. Asetettavien tavoitteiden tuleekin ilmeisesti kohdistua lähinnä rahaston tekniseen toimintaan. Lisäksi johtokunnan on niukkojen varojen oloissa pidettävä huoli siitä, että toiminta on sopeutettu omien varojen riittävyYTEEN. Johtokunnan asiantuntemusta on syytä käyttää hyväksi, kun ministeriö valmistelee esitystä maatalouden rakennetuen rahoitusongelmien pysyvämmäksi ratkaisuksi. Tuota esitystä tehtäessä on kiinnitettävä huomiota, edellä mainitussa ja rahaston vuoden 2010 tilinpäätöksessä siteeratussa valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksessa (K21/2010) esitettyihin näkökohtiin koskien valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen asemaa valtion taloussuunnittelussa. Rahaston tulee edelleen kiinnittää erityistä huomiota sen kautta kulkevien EU-varojen kiintiö-, myöntö- ja maksatusseurantaan. Lisäksi rahaston tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota rahoittamiensa tutkimushankkeiden määräaikoihin sekä käyttämättä oleviin saldoihiin.

4. Ministeriön omat toimenpiteet rahaston tuloksellisuuden parantamiseksi

Makeran johtokunta on rahaston toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksymisen yhteydessä todennut, että Makeran tehtävien hoitaminen edellyttää kustannustehokasta ja tarkoituksenmukaista organisointia. Maa- ja metsätalousministeriö selvittää johtokunnan esityksen mukaisesti vaihtoehdot Makeran toiminnan järjestämiseksi rahaston tehtävien ja käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Ministeriön selvityksessä arvioidaan mm. Makeran toiminnan tulokertymää (ilman valtion talousarviosta toteutettavaa siirtoa) ja rahaston toimintaedellytyksiä lähivuosina, mm. ottaen huomioon EU:n uuden ohjelmakauden mahdolliset vaikutukset. Selvitys valmistuu vuoden 2011 loppuun mennessä. Tässä yhteydessä arvioidaan vaihtoehtona rahaston lakkauttaminen ja menojen ja tulojen sisällyttäminen valtion budjettitalouden piiriin. Samalla arvioidaan rahaston säilyttämisperusteet perustuslain pohjalta.

Vuoden 2012 alusta toteutettavaan tilivirastouudistukseen liittyen maa- ja metsätalousministeriö varmistaa omalta osaltaan, että Makeran tehtävien hoito järjestetään tuloksellisesti ja tarkoituksenmukaisesti itsenäiseksi kirjanpitoyksiköksi vuoden 2012 alussa siirtyvässä Maaseutuvirastossa.

Maa- ja metsätalousministeri

Sirkka-Liisa Anttila

Osastopäällikön sijaisena
Ylijohtaja

Veli-Pekka Talvela

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori